

GEKAP'tan sonra DEKAB da uygulamaya geçti

Sercan Bahadır

2023 yılını yoğun bir gündemle geride bırakıyoruz. Yapılandırma, ek vergiler, sonradan kontrol denetimleri, ithalatta bazı ürünlere ödenen Katma Değer Vergisinin indirilememesi, Bölgesel Konvansiyona (PEM) son dakika dahil olmamız gibi öne çıkan konular oldu. Buna ilave olarak; önceki senelerde yaşanan küresel salgından dolayı bozulan tedarik zincirindeki kırılmaların bölgesel istikrarsızlıklar nedeniyle daha da artmış olması, kritik ürünlerin temininde yaşanan sorunlar ve bunun üretim krizlerine varan sonuçları, girdi birim ve temin maliyetlerinin artmış olması, navlun maliyetlerindeki ciddi artışlar gibi başlıklar yine tedarik zincirinde gündem olarak karşımıza çıkıyor.

Her sene sonu bir heyecan ve telaş ile bitiyor. Ancak, gümrük çalışanlarının ve gümrükte iş yapanların en önemli gündemi maalesef yeni yıl heyecanı olmuyor. Çünkü her yılın son gününde birçok düzenleme yenileniyor ve bu nedenle heyecanın yerini bir telaş alıyor. Her yıl Aralık ayının son günlerinde tüm dış ticaret düzenlemeleri yenileniyor. Tüm değişikliklerin de bir ve birkaç gün içinde takip edilmesi ve izlenmesi bekleniyor. Bu da tabii yılın son günü ciddi bir çalışmayı beraberinde getiriyor. Benzer durum diğer vergi uygulamaları için de geçerli.

Yılın son yazısı olan bu içeriğimizde atlanmaması gerektiğini düşündüğümüz bir hususa yer vermek istiyoruz. Özellikle, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) 1 Ekim itibarıyla Avrupa Birliği'nde (AB) geçici dönem olarak başladı ve ilk raporlamalar Ocak ayında yapılacak. Bundan bağımsız ama benzer bir yaklaşımla plastik vergisi gibi birçok çevre ve iklimle ilgili düzenlemeler de AB içinde gerçekleşiyor. Ülkemizde de buna benzer olarak Geri Kazanım Katılım Payı (GEKAP) geçtiğimiz yıllarda hayata geçmişti. Bu uygulamanın önemli bir parçası olan depozito sistemi ise daha sonra aşamalı olarak devreye alınmıştı. İşte bu kapsamda da Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi (Zorunlu DYS) kapsamındaki bir beyan yılın sonlarında bir duyuru ile hayata geçiriliyor.

DEKAB nedir?

Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi (Zorunlu DYS), belirli bir Depozito Katılım Bedeli (DEKAB) alınarak piyasaya sürülen ürünlerin tüketilmesi veya kullanılması sonrasında iade alınmasına ve depozito bedelinin geri ödenmesine dayalı bir sistem olarak tanımlanıyor. Bu uygulamaya ilişkin usul ve esaslar 1 Aralık 2022 tarihinde yayımlandı ama uygulama henüz başlatılmadı. 2 Ekim 2023 tarihinde Türkiye Çevre Ajansı (TÜÇA) tarafından zorunlu sistem uygulamalarına ilişkin bilgilendirme yapılmıştı.

İlk etapta Zorunlu Depozito Yönetim Sistemi uygulamalarına ilişkin usul ve esasların Ek-1 ve Ek-2'sinde 1., 2. ve 3. sınıf olarak tanımlı ambalajlarla (cam, pet, alüminyum) piyasaya arz edilecek olan ve 1. sınıf olarak tanımlı ürünler (alkolsüz içecekler, içme ve kaynak suları, doğal mineralli sular, alkollü ve alkolsüz buralar, malt, enerji ve sporcu içecekleri) 01.07.2023 tarihinden itibaren zorunlu depozitolu olarak piyasaya sürülebilmeye başladı. Bu kapsamda, geriye kalanların ise 2024 yılında hayata geçirilmesi planlanıyor.

Süreç nasıl işleyecek?

Kapsama giren ürünleri piyasaya süren şirketlerin, Depozito Bilgi Yönetim Sistemine (DBYS) kaydolmaları ve kapsamda olan ürünlerini tescil ettirmeleri gerekiyor. Sonrasında ise bu ürünlerin ilk defa piyasada yer almasına yönelik depozito ücretinin tahsil edilmesinden sorumlu olunuyor. Bu depozito ücretinin herhangi bir gerekçeyle farklılaştırılması mümkün olmuyor. Ayrıca kapsamdaki ürünlerin ilk defa piyasada yer almasına yönelik teslimlerden tüketiciye verilmesini de içeren teslimlere kadar olan tüm süreçte, depozito ücretinin faturalarda gösterilmesi zorunlu oluyor.

Tüketim/kullanım sonucu oluşan boş ambalajların nihai tüketici/kullanıcılardan geri alınmasından doğrulama tesislerine teslim edilmesini de içeren tüm iade işlemleri için ise depozito ücretine ilişkin yapılan ödemelerin gösterildiği depozito iade belgesinin düzenlenmesi de zorunludur.

Bu kapsamda olan ürünler piyasadaki toplandıkça ve TÜÇA'ya (Türkiye Çevre Ajansı) bir beyanname eşliğinde bildirildiğinde, depozito bedelleri eksik beyan ile bir anlamda iade olarak alınıyor. DEKAB beyannamesi Gelir İdarisi Başkanlığı tarafından yürütülen beyan dönemleri ile aynı periyotlarda ve bu beyanların verildiği ayı takip eden ay içerisinde DBYS üzerinden verilmelidir. DEKAB beyan dönemi Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında oluyor.

Ne yapılmalı?

Depozito sistemi çevre uygulamaları açısından oldukça önemli. Geri kullanımı destekleyen bu sistem, ambalaj kullanımında israfın da önüne geçiyor. Çevreye olumlu etkisinin olacağına inanılan bu yöntem birçok ülkede de uygulanıyor. Bu nedenle, geri dönüşüm ve iade sistemleri ile depozito uygulamasının daha anlamlı olacağını söyleyebiliriz. Bir an önce bu alt yapının kurulması gerekiyor. Böylece, tüketiciler de bu iade sistemiyle ambalajlar için ödedikleri depozito bedellerini geri alabileceklerdir.

Kapsamdaki şirketlerin depozito ile ilgili bir alt yapı kurmaları gerekiyor. İlk etapta kapsamdaki ürünler için bir kayıt yaptırmak ve bunu ilgili dönemlerde beyan etmek gerekiyor. Daha da önemlisi depozito bedeli olarak ödenen ve toplanan ambalajların bir sonraki DEKAB beyannamesinde bildirilmesi gerekiyor. Böylece toplanan ambalajlar için bir ödeme yapılmamış olacak. Bu kapsamda, iade sistemlerinin de kurulması önem arz ediyor. Aksi durumda, bu depozito bedelleri şirket üzerinde kalacaktır.

Son olarak, bir konunun daha altını çizmekte yarar var: GEKAP uygulamalarında depozito kapsamındaki ürünler istisna oluyor. DEKAB uygulaması ile ayrı bir beyan ve ödeme sistemine geçiyor. Bir anlamda aynı kapsamda olan ürünler için iki ayrı beyanname verilmesi gerekiyor. Bu noktada en önemli konu, mükerrer bir ödeme olmamasına dikkat edilmesidir.

Bu yazı, 28 Aralık 2023 tarihinde ekonomim.com'da yayınlanmıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.